

په بانکې سیستم کې د تکنالوژۍ رول

کله چې د عصري ژوند خبره منځ ته راځي، نو ویل شو چې د عصري ژوند لویه برخه یوازې د څیر کې تکنالوژۍ په مرسته جوړیږي. تکنالوژي نږدې زموږ د ژوند په هره برخه کې د خورا لویو آسانتیاوو په رامنځته کولو کې رول لوبولی دی. په نړۍ کې هر کس د دې په لټه کې دي چې یو بڼه ژوند ولري. نړۍ غواړي چې د راکړې او ورکړې په برخه کې ډیرې آسانتیاوې رامنځته کړي چې یوه آسانتیا یې آنلاین سوداګري ده. د نړۍ په هر هېواد کې اوس آنلاین سوداګري کېږي او خلک د انټرنټ له لارې خپل توکي پلوري او هم یې رانیسي.

په ۲۰۱۴ زېږدیز کال کې د نړۍ ۱.۳۲ میلیارده خلک د آنلاین سوداګرۍ څخه برخمن وو او د آنلاین سوداګرۍ کمپنۍ اټکل کوي چې په ۲۰۲۱ زېږدیز کال کې به د نړۍ ۲.۱۴ میلیارده خلک د آنلاین سوداګرۍ څخه برخمن شي. دا د آنلاین سوداګرۍ په برخه کې ډیر چټک پرمختګ دی .

د آنلاین سوداګرۍ په برخه کې په نړۍ کې ډیر شرکتونه کار کوي چې یو بیلګه یې د امازون شرکت دی چې اوس مهال د نړۍ تر ټولو شتمن شرکت ګڼل کېږي. امازون د (امازون ګو) په نامه تیر کال د جنوري پر پنځمه نېټه په امریکا کې یو داسې پلورنځی پرانیست چې هیڅ هټی وال نه لري. هر څوک د موبایل د یو اپلیکیشن پر مټ کولای شي له دې پلورنځي څخه پرته له دې چې په کتار کې ودرېږي یو څه واخلي او د رانیول شوي محصول د بل پانه ترلاسه کړي .

دا هر څه امازون د څیر کې تکنالوژۍ په مرسته کوي. په لنډه توګه ویلای شو چې آنلاین سوداګري بازار ستاسو کور ته در وړي او تاسو اړ نه یاست چې تر بازار لاړ شئ .

کله چې تاسو یو څه د آنلاین سوداګرۍ پر مټ اخلئ کومې پیسې چې ستاسو د بانکې حساب څخه کمېږي هغه پیسې د هغه شرکت په بانکې حساب کې ور زیاتېږي کوم چې تاسو په کې سودا کړي ده .

دلته بیا بانک له تاسو او د شرکت دواړو سره مرسته کوي، ترڅو تاسو خپله را نیونه او شرکت خپله پلورنه په آسانی سره تر سره کړي او دغه ډول بانکي سیستم په عصري ژوند کې د انسان له ډېرو لومړنیو اړتیاوو کې ګڼل کېږي. ځکه نو بانکونه هڅه کوي چې بڼه او آسان خدمتونه خپلو پیروونکو ته وړاندې کړي. د بانکي سیستم تکنالوژي پر دوو مهمو برخو وېشل کېږي. لومړی له مسئول کس څخه پرته بل څوک باید دې ډیټابیس ته لاسرسی و نه لري. په دویم پړاو کې دې وکتل شي چې څومره په آسانی او لږ وخت کې د ګټې اخیستنې وړ ده. د افغانستان بانکونه هم په چټکۍ سره خپلو پیروونکو ته د ښو چوپړونو په وړاندې کولو کې یو له بل سره سیالي کوي.

دا چې په افغانستان کې د خلکو د تعلیم کچه ټیټه ده او ډېر خلک بیا انټرنټ ته لاسرسی نه لري او کوم خلک چې بیا انټرنټ لري، هغوی بیا نه شي کولای چې د انټرنټ لوړې بېي جبران کړي، نو دا بیا د افغانستان د بانکونو لپاره یوه ستره ستونزه ده، ځکه بانکونه نه شي کولای چې ټولو پیروونکو ته هغه خدمتونه پر خپل وخت وړاندې کړي چې پر انټرنټ ترسره کېږي. موږ دلته د بانکونو ځینې هغه خدمتونه درېژنو چې په بانکي سیستم کې د تکنالوژۍ په مرسته پر مخ وړل کېږي:

انټرنټي بانکوالي

د انټرنټ بانکوالی، د آنلاین بانکوالی او یا ای-بانکوالی پر نومونو هم یادېږي. دا د بانکونو او مالي بنسټونو لخوا وړاندیز شوي بنسټونه دي چې پیروونکو ته اجازه ورکوي، خو د انټرنټ له لارې بانکي خدمتونه وکاروي. پیروونکي اړتیا نلري چې د هري بانکي معاملې لپاره د بانک څانګې ته ورشي.

که تاسو غواړئ د انټرنټي بانکوالی خدمتونه وکاروئ، نو تاسو باید د حساب پرانیستلو پرمهال یا تر هغې وروسته د انټرنټي بانکوالی د خدمتونو د ګټې اخیستنې لپاره خپل بانکي حساب راجسټر کړئ.

د خپل انټرنټي بانکي حساب ته د ننوتلو لپاره راجسټر شوي د پیروونکي ID او رمز وکاروئ.

د انټرنټي بانکوالی ځینې خدمتونه:

- د خپل بانکي حساب، صورت حساب کتل
- د Fixed deposit اکونټ پرانیستل
- د اوبو او برېښنا د لګښت د پیسو د بلونو تحویلول
- د آنلاین سوداګري ترسره کول
- بل چاته د پیسو استول او یا تر لاسه کول
- د چک بوک لپاره غوښتنلیک استول
- د عمومي بیمې اخیستل
- د خپل موبایل کرډیت زیاتول

د انټرنټي بانکوالی ګټې

- د انټرنټي بانکوالی ګټه دا ده، هر ځای چې تاسو انټرنټ ولرئ کولای شئ ترې ګټه پورته کړئ.
- کارول یې ساده او آسان دي.
- تاسو اړتیا نه لرئ چې بانک ته د ننوتونکو په لیکه کې ودریږئ او بانکي کړنې او معاملې ترسره کړئ.
- کولای شئ خپلې بانکي معاملې یوازې د څو دقیقو په بهیر کې ترسره کړئ او خپل وخت پرې ضایع نه کړئ.

۲. موبایل بانکوالی

د بانکي معاملو لپاره ګرځنده موبایل کارول تاسو ته اجازه درکوي چې خپلې بانکي راکړې او ورکړې په آنلاین ډول د خپل ګرځنده موبایل په مرسته ترسره کړئ.

دا مهال د موبایل بانکوالی څخه ګټه اخیستنه ځکه ساده شوې ده چې له موبایل د ګټه اخیستونکو لپاره داسې اپلیکشنونه جوړ شوي دي چې تاسو کولای شئ په آسانی سره د یادو اپلیکشنونو په مرسته خپل بانکي حسابونه وګوري، پیسې یو او بل ته واستوئ، بانکي صورت حسابونه په آنلاین ډول وګورئ او داسې نورې بانکي معاملې په آنلاین ډول ترسره کړئ.

کله چې په ۱۹۹۹ زېږدیز کال کې موبایل بانکوالی منځ ته راغله، هغه مهال د SMS بانکوالی په نوم پیژندل کیده او اروپایی بانکونه د نورې نړۍ څخه د دې خدمتونو په وړاندې کولو کې وړاندې وو. له ۲۰۱۰ زېږدیز کال وړاندې د ویب براؤزر او له ایس ایم بانکوالی څخه ډېره ګټه اخیستل شوې ده. وروسته له هغه چې د موبایل بانکوالی اپلیکشنونه بازار ته وړاندې شول، د SMS او ویب براؤزر بانکوالی بازار د پخوا په پرتله سوړ شو.

د برېښنايي فنډونو لېږد Electronic Funds Transfer

د برېښنايي فنډونو لېږد داسې يو سيستم دی چې پر مټ يې يو کس کولای شي د خپل بانکي حساب څخه بل حساب ته پرته له دې چې له کاغذي بانکونو استفاده وشي، واستوي. د متحده ايالاتو د EFT د ۱۹۷۸ زېږديز کال د قانون له مخې د آنلاين بانکوالۍ په ځايونو، هر څوک کولای شي چې د تلفون او يا کمپيوټر له لارې بانکي معاملې تر سره کړي. د EFT لېږدونه د نړۍ په هېوادونو کې په بېلابېلو نومونو پېژندل کېږي. د بيلگې په ډول د امريکا په متحده ايالتونو کې د برېښنايي چک او يا اي چک په نوم په انگلستان کې د بانک تاديه او يا د بانک لېږد په نوم نومول شوي ده. خو په ځينو نورو اروپايي هېوادونو کې د "giro transfer" په نوم پېژندل کېږي.

د برېښنايي فنډ لېږد ډولونه (مستقيمې زېرمه (Direct deposit)، د تار لېږدونه (Wire transfers)، د اي ټي ايم ماشينونو (Automated Teller Machines (ATMs)، ډيبيټ کارتونه (Debit cards)، د تلفون د تاديې سيستمونه (Pay-by-phone systems) او پرليکه بانکوالي (Online banking) دی.

د تلفون بانکوالي

د تلفون بانکوالي يو ډول خدمت دی چې د بانک او يا مالي ادارو له خوا وړاندې کېږي. دا بانکوالي پيريدونکو ته دا وړتيا ورکوي چې ځينې مالي معاملې پرته له دې چې بانک ولاړ شي د تلفون له لارې تر سره کړي.

د تلفون بانکوالي په ۱۹۸۰ زېږديز کال کې په سوډاگرېزه توگه منځ ته راغله او په لومړي ځل د ګيرو بانک (Girobank) په انگلستان کې ورڅخه ګټه اخيسته شروع شول.

دا بانکوالي د ۱۹۸۰ او ۱۹۹۰ زېږديز کلونو تر منځ ډېره مشهوره بانکوالي وه. کله چې په ۲۰۰۰ زېږديز کال کې د انټرنټي بانکوالۍ پراختيا مخ پر زياتيدو شوه، نو له تلفون بانکوالي ګټه اخيسته ورسره کميده، خو په ۲۰۱۰ زېږديز کال کې بيخي له پامه وغورځيده.

د بل تاديه

د بل تاديه يوه داسې آسانتيا ده چې د ډيجيټل بانکوالۍ له لوري خپلو پيريدونکو ته وړاندې کېږي، ترڅو دوی وکولای شي چې د برېښنا بل، د اوبو بل، د تلفون بل، د بيمې د تحويلی او داسې نور بلونه د خپل کور څخه پرته له دې چې د بانک څانگې ته ولاړ شي تحويل کړي.

دا يوه تگلاره ده چې بانک د خپلو پيرودونکو لپاره جوړه کړې ده. د بانک پيرودونکي کولای شي چې د بانک د ويب سايټ او يا هم اپليکيشن له لارې خپل بلونه تحويل کړي. هېره دې نه وي چې هر بانک يوه څانگه تگلاره لري.

آنلاين يا پرليکه پېرودنه

پرليکه پېرودنه يوه پروسه ده چې خلک کولای شي د خپل کور او يا دفتر څخه په بازار کې توکي واخلي. دا په دې مانا چې دوي کولای شي د انټرنېټ له لارې يو څه توکي واخلي او پيسې يې د ډيبيټ کارت، کريډيټ کارت او يا هم د محصول له ترلاسه کولو وروسته تحويل کړي.

دا په دې مانا نه ده چې تاسو يوازې بايد يو څه رانيسې، تاسو کولای شئ چې په يو څيز پسې داسې پلټنه وکړئ، لکه په يو مارکيټ کې ضروري نه ده چې تاسو بايد هر وخت سودا وکړي تاسو کولای شئ چې پر ليکه پېرودنه کې يوازې يو څه وگورئ.

په دې وروستيو کې د افغانستان په لويو ښارونو کې هم د پرليکه پېرودنه ډېره شوې ده، خو د افغانستان حالاتو ته په کتلو اوس هم ځينې ننگوني شتون لري.

يو شمېر نور خدمتونه چې د ټکنالوژۍ په مرسته پر مخ وړل کېږي په لاندې ډول دي:

پرليکه د ټکټ کول (online Ticket Booking)، د موبايل حساب ته پيسې زياتول (Mobile Recharge)، د يو کارت څخه بل کارت ته پيسې استول (Card to card Funds Transfer) او داسې نور خدمتونه شته چې په بانکي سيستم کې د ټکنالوژۍ په مرسته پر مخ وړل کېږي. که په لنډه توگه ووايو په يويشتمه پيړۍ کې به د بانک نږدې ټول خدمتونه د ټکنالوژۍ په مرسته وړاندې کېږي.

يحيى هميم

د معلوماتي ټکنالوژۍ د آمريت د شبکې او سيستم پازوال

سرچينې:

1 - Role of IT in Banking Information Technology Essay

<https://www.ukessays.com/essays/information-technology/role-of-it-in-banking-information-technology-essay.php>

2 - Phone Banking

<https://www.paisabazaar.com/banking/phone-banking/>

3 - BILL PAYMENT

https://docs.oracle.com/cd/E79009_01/webhelp/Content/obdx/corporate/payments/billpayment.htm